

A Népköztársaság Nevében!

A Budapesti Fővárosi Bíróság Népbíróvási Tanácsa Budapesten az 1958. évi április 16, 28, 30, május 5, 7, 8, 12, 13, 15, 16, 19, 20, 11, 26, 28, 29, június 2, 6, 18, 20, 24, 26, 30, július 2, 4, 7, 8, 10, 14, 16, 18, 22, 24, 28, 30, augusztus 1, szeptember 1, 8, 9, 11, 12, 15, 17, 19, október 2, 3, 6, 7, 9, 13, 14, 15, 17, 20, 21, 23, 29, 31, november 4, 6, 10, 12, 14, 18, 19, 20, 24, 26, 28, december 2, 4, 8, 10, 11, 16, 18, 22, 23, 28, 30, 1959. január 2, 6, 8, 12, 13, 14, 16, február 9, 10, 11, 12, március 9 napjain megtartott zárt tárgyaláson meghozta és március 15.-én kihirdette az alábbi

í t é l e t e t :

Az 1957. március 14.-e óta, március 18.-ig, majd május 10.-e óta előzetes letartóztatásban lévő

Dr. Rajki /Klein Mór/ Márton XXVIII. r. vádlott, aki 1901 szeptember 23.-án Zentán született, budapesti /IV. Erzsébet u. 72/ lakos, magyar állampolgár, nő, Kaiser Ilonával, 1 nagykorú gyermek apja, gyakorló ügyvéd a 11. sz. Ügyvédi Munkaközösségben 2.000.- Ft. havi jövedelemmel, egy családi ház tulajdonosa, apja Klein Sándor, anyja Fuchs Ilona, büntetlen előéletű

b ű n ö s :

a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalom vezetésének büntetében,

mint felbujtó, gyilkosság büntetében.

Ezért a Bíróság

Dr. Rajki Márton XXVIII. r. vádlottat összbüntetésül halálbüntetésre és bárhol feltalálható vagyonának teljes elkobzására ítéli.

I n d o k o l á s :

Dr. Rajki /Klein Mór/ Márton kulák családból származik. Apja fuvaros, állatkereskedő, fűszerkereskedő volt és emellett 18 hold földjükön is gazdálkodott és állattenyésztéssel is foglalkozott. Rajki Márton az első világháború befejezése Budapesten érte, mert egyetemi hallgató volt. Már akkor kitűnt sovíniszta és nacionalista magatartásával. Saját elmondása szerint is illegálisan átlépte az akkor felállított ideiglenes jugoszláv-magyar határt és lázította a Délvidéken élő magyarokat a szerb lakosság ellen. Emiatt többször letartóztatták és a határra kísérve kiutasították Jugoszlávia területéről. Az egyetem elvégzése után ügyvédjelölt volt, majdpedig 1928-tól bejegyzett ügyvédként tevékenykedett. Rajki Márton tipikusan szélsőséges beállítottságú ember. Amikor izraelita hitfelekezetű volt, a legélesebb, bigottan vallásos volt, majdpedig, amikor a római katolikus hitre tért át, ott ugyanezt a magatartást tanúsította és típusa lett a klerikális reakciós embernek. Annak ellenére, hogy származása miatt a fasiszta uralom alatt hátrányos helyzetbe került és munkaszolgálatra kényszerítették, mégis a felszabadulás után a háborús és népellenes bűnösöknek volt egyik védője. Bekapcsolódott a politikai életbe és az akkori jobboldali beállítottságú Kisgazda Pártnak volt egyik

vezető funkcionáriusa Újpesten. Nős, egy nagykorú, ügyvéd fia van, büntetlen előéletű.

Rajki Márton október 23.-án a Markó utcai bíróságon tárgyaláson volt. Amikor az épületet elhagyta a Körúton és a Bajcsy Zsilinszky úton már tartott a felvonulás. Rajki is beállt a tüntető tömegbe és ahogyan a vallomásában elmondotta: „...Amikor a tömeg kiáltozását meghallottam, a meghatottságtól könnyezni kezdtem és rövid idő múlva ki is léptem a tüntetők közül, mert szégyelltem, hogy sírva fakadtam. Nagyon boldog voltam, hogy a Rákosi korszak megbukott, mert én azzal nem értettem egyet.”

Október 24.-én Rajki Márton az Újpesti Ügyvédi Munkaközösségben tartózkodott, ahol hallotta, hogy az újpesti szovjet hősi emlékművet döntögetik. Maga is a helyszínre ment meggyőződni a hír valóságáról és amikor odaért, a szobor már le volt döntve. Estefelé ismét visszatért a ledöntött szoborhoz, ahol akkor Kósa Pál tartott a tömegnek beszédet. A tömegben valaki részéről felvetődött, hogy Gálhidi Bélát, aki már a régi rendszerben is újpesti városi tisztviselő volt, válasszák meg polgármesternek.

Kósa a javaslatot helyeselte és elküldte Kiss Imrét Gálhidiért. Gálhidi azonban nem tartózkodott a lakásán, hanem a tanácsháza épületében. Miután Rajki jól ismerte Gálhidit, vállalkozott arra, hogy kihívja a gyűlésre. Többedmagával felkereste Gálhidit és Gálhidi a tömeg kívánságára egy rövid beszédet mondott, amelyben a tömeget nyugalomra intette. Ezután Kósa Pál javaslatára hozzájárult a népgyűlés ahhoz, hogy forradalmi bizottságot válasszanak.

Kósa Pál vezetésével az önként vállalkozók felmentek Gálhidi szobájába. Az alapító tagok között volt Kósa Pál, Rajki Márton, Koszterna Gyula, Kiss Imre és Gerényi Gyula. Felkérték Gálhidi Bélát, hogy vállalja el az elnökséget. Gálhidi azonban arra hivatkozott, hogy ő közigazgatási ember, az elnökséget magától elhárította és arra tett ígéretet, hogy szaktudásával segíti a bizottságot. Maga helyett viszont Rajki Mártont ajánlotta elnöknek, akit meg is választottak.

Kósa Pálnak Rajki elnökül való megválasztása nem tetszett, mert úgy érezte, hogy a sok szónoklata után a tömeg bizalma feléje irányult, de emiatt fel nem szólalt.

Nyomban elhatározták azt is, hogy az új rend megszilárdítása érdekében fegyveres karhatalmi szervezetet létesítenek és Rajki Márton ezzel a feladattal Kiss Imrét bízta meg. Azt is elhatározták, hogy a tanácsai apparátus folytassa tovább a munkáját, de a politikai ellenérzésük végett minden osztályra ki fognak jelölni a forradalmi bizottságból egy tagot. Minthogy az idő későre járt, úgy határoztak, hogy másnap összejönnek ülésre és folytatják a forradalmi bizottság megszervezését.

Kósa Pált bántotta az, hogy nem ő lett az elnök és másnap önkényesen elfoglalta Andrásfi Gyula tanácselnöki szobáját és a bizottság beleegyezése nélkül úgy kezdett intézkedni, mintha ő lenne az elnök.

Ugyan akkor Rajki Márton Gálhidi Béla tanácselnök helyettes szobájában maradt és ő is elnökként tevékenykedett. Ebben a minőségében megbízta Rácz Endrét, aki nála a rend fenntartásában való közreműködés végett jelentkezett, hogy a fegyveres polgárőrségnek ő legyen a parancsnoka. Ugyanis Rácz Endre elmondta, hogy ő katonatiszt volt és ezért alkalmasabbnak

tartotta Rajki őt a fegyveres csoport parancsnokául. Megbízta Rácz Endrét azzal is, hogy a polgárőröket fegyverezze fel a rendőrségtől és a honvédségtől megszerzendő fegyverekkel.

Ezeket az utasításait még akkor adta ki Rajki Márton, amikor a rendőrség a helyén állt és gyakorolta törvényes jogait és kötelezettségeit. A rendőrség ugyanis csak október 25.-én d.u. 3 órakor kényszerült a forradalmi bizottság által fellázított tömeg nyomása miatt arra, hogy a kapitányságot elhagyja és személyes biztonságuk érdekében a folyamórség védelmébe helyezték magukat,

Rajki Márton személyesen tárgyalt a rákospalotai tüzéralakulat egyik tisztjével, aki a laktanya nevében felajánlotta szolgálatait a rend fenntartása érdekében. Rajki azonban ezt a felajánlkozást csak tudomásul vette, ennek ellenére mégis kitartott amellett, hogy a forradalmi bizottságnak egy különálló testülete legyen.

Ha Rajki Márton a népi demokratikus állam törvényes rendjét kívánta volna biztosítani, akkor a rendőrség hiányában fordulhatott volna az újpesti folyamórhöz is, de nem ezt tette, sőt még a írószág előtt is olyat állított, hogy bár 30 éve újpesti lakos, mégsem tud arról, hogy Újpesten folyamórség is van.

Hogy Rajki Márton milyen új rendet akart és ennek az új rendnek miért volt szüksége a demokratikus rendőrségen és a honvédségen kívül egy olyan fegyveres alakulatra, amely a forradalmi bizottság utasításait követi, jellemző a nyomozás során tett és a bíróság előtt is fenntartott következő kijelentése:

„A bukottnak látszó kommunista rendszer helyett egy új rendet kellett kialakítani és a forradalmi bizottságnak a feladata nem a kommunista rend fenntartása volt.”

Rajki Márton egy olyan kormányt képzelt el, amelyben egyharmad részben kommunisták és szociáldemokraták együttesen, egyharmad részben a parasztpártiak és egyharmad részben az általa is képviselt keresztény szocialisták lennének képviselve.

Október 27.-én, mint arról már az előzőekben szó volt, a Belügyminisztériumból kiküldött fegyveres különítmény elfoglalta a kapitányságot és ennek során a polgárőrök négy rendőrt elfogtak és a tömeg bántalmazásától meg nem védve bevitték a tanácsházára. Az utcán lévő tömeg az elfogott rendőröket meg akarta lincselni és a forradalmi bizottságtól a kiadatásukat követelték.

Kósa Pál igyekezett a tömeget lecsillapítani és ebben segítségére volt Rajki Márton is. Közben a forradalmi bizottság hívására a tanácsházára költ a fegyveres különítmény vezetője, Kőműves László százados és Tátrai László őrnagy. Tőlük a bizottság azt követelte, hogy a különítmény adja át a fegyverét és akkor biztosítják a szabad elvonulásukat. A különítmény vezetői viszont kijelentették, hogy a fegyvereiket le nem adják, mert a rend fenntartása végett jöttek Újpestre és azt követelték, hogy elfogott bajtársaikat engedjék el. A megegyezés hiánya miatt Kőműves és Tátrai vissza akart térni egységükhöz és azt követelték, a forradalmi bizottságtól, hogy a visszatérésüket biztosítsa. Hivatkoztak arra, hogy a nemzetközi jog szerint a parlamentereket védelem illeti meg.

A forradalmi bizottság azonban csak Kőműves László visszatérését volt hajlandó biztosítani és Tátrai László őrnagyot túszként visszatartotta. Ekkor kapcsolódott a beszélgetésbe Rajki Márton is. Kőműves László azon szavaira, hogy a nemzetközi jog biztosítékot nyújt a parlamenterek részére, Rajki kijelentette, hogy ez igaz, de ettől nyugodtan lelőhetik őket, mert ÁVH-s bérencek. Amikor Kőműves arra hivatkozott, hogy a kerületet jöttek megvédeni a Vácról kiszabadult háromszáz fegyencről és söpredéktől, Rajki azt válaszolta, hogy „...ezek nem fegyencek, hanem honpolgárok, akik az átkozott Rákosi rezsim alatt szenvedtek, tehát becsületes emberek.” Azt is mondta Rajki, hogy: „...Ne sokat hancúrozzanak, mert az életüket vehetik.”

Tátrai László is tárgyalt Rajkival és ő is a nemzetközi jogszabályokra hivatkozott. Rajki vitatkozás közben neki azt mondta, hogy az épület hátsó kapuján hajlandó őt kivitetni a Duna-partra és onnan elengedni. Minthogy Tátrai a fasiszta időkből jól ismerte, hogy mit jelent a Dunapartra való kikísérés, azt az ajánlatot visszautasította.

Csapó András, aki szintén a rendőri különítmény tagja volt és a forradalmi bizottság fogságába került, szintén arra hivatkozott Rajkinak, hogy a nemzetközi egyezmény szerint őket fogolyként kezelni nem lehet. Rajki neki csak annyit válaszolt: „Itt nem fontos a nemzetközi egyezmény.”

A fogolyként behozott Varjas Béla Rajkit és Kósát elvtársnak szólította meg, amit azok kikértek maguknak. Tarnai Rudolf fogolyként behozott rendőr előtt, amikor Rajki megtudta, hogy ÁVH-s és mint ilyet megmentették a tömeg haragjától, kijelentette, hogy ő ezek után tisztségéről lemond.

Mint arról az előzőekben már szó volt, az egyik rendőrtől a tömeg elvette a fegyverét és ezen a fegyveren két fiatal fiú összeverekedett. Egymás kezéből addig huzigálták a géppisztolyt, amíg az elsült és az egyik nyomban meghalt. A másik fiút a fegyverrel együtt behozták a tanácsházára, a fegyverét bűnjelként lefoglalták, őt pedig fogolyként visszatartották.

Azt követően, hogy Kőműves László visszakísérése megtörtént, nemsokára a rendőrök segítségére határőrök érkeztek meg és a kapitányság előtt emiatt a tömeg és a határőrök között lövöldözés kezdődött. Amikor ennek a híre és a hangja eljutott a tanácsházára, Rajki a fogolyként ottmaradt rendőrökhöz lépett és kijelentette, hogy árulást követtek el. Rajki riadót rendelt el a polgárőrök felé és kiadta utasításba, hogy mindenki fogjon fegyvert és menjen harcolni a kapitánysághoz. A fogvatartott rendőröket legazemberezte és kijelentette, hogy élve nem kerülnek ki a tanácsházáról.

Rajki annak a fiúnak, aki a társát lelőtte és akitől a fegyvert elvették, a fegyvert visszaadta azzal, hogy menjen harcolni és tegye jóvá azt, amit elkövetett.

Rajki utasítására a fogvatartott rendőröket levitték a pincébe és a légoltalmi óvóhelyen bezárták őket. Gondoskodtak arról is, hogy felfegyverzett polgárőrök vigyázzanak rájuk,

Az elrendelt harci riadó következtében a fegyveres polgárőrök tömege a kapitányság elé ment és ott órákon át az épületet, az ablakokat fegyvertűz alatt tartotta. Házak tetejéről is folyt a tűzharc a kapitányság ellen és emiatt az utcai szobákban tartózkodni nem lehetett. A szobákban tartózkodók a falak mellé

és a páncélszekrények mögé húzódtak. A fogasokon lógó köpenyeket a becsapódó lövedékek szinte teljesen szitává lukasztották. Ez a tűzharc mindaddig tartott, amíg a megérkezett fegyveres erősítés az utcán levő polgárőröket szét nem zavarta. De még utána is az éjszaka folyamán megbújt polgárőrök a házak közül lövöldöztek. Az épületet Péterfi Miklós is csak úgy tudta elhagyni, hogy lepedőből fehér zászlót csinált.

Rajki Mártonnak nem tetszett az, hogy a forradalmi bizottságban sok a fiatal s hogy legnagyobb részük gyári munkás. Ennek a körülménynek tudta be azt is, hogy Kósa önkényesen kiragadta az ő kezéből a vezetést. Rajki azon igyekezett, hogy értelmiségi embereket vonjon be a bizottságba és ezzel a saját pozícióját akarta ott megerősíteni. Így akarta rávenni Dr. Vilmos Lászlót a IV. kerületi bíróság elnökét arra, hogy lépjen be a bizottságba. Vilmos László természetesen ezt az ajánlatot visszautasította.

Rajki Márton a tanácsházba lévő tisztviselőknek, akiket régebben ismert, elpanaszolta, hogy a bizottságban sok a fiatal és ezért nem tud velük együttműködni.

Október 28.-án Rajki kijelentette a bizottságnál, hogy lemond a tagságáról. Ezt azzal indokolta meg, hogy nem találta alkalmasnak a bizottság összetételét, nem pedig azzal, hogy nem ért egyet a bizottság működésével. A bizottság tagjai is örültek Rajki lemondásának, mert idegesítette őket Rajki szószátyárkodása és dagályos beszédmodora. Rajki azonban nem mondott le arról, hogy a közéletben szerepeljen és hogy valami módon vissza nem kerüljön a bizottságba. Ezt természetesen a bizottság összetételének megváltozásával képzelte el.

Rajki Márton október 28.-án, amikor a rendőrök átvették Újpesten a rend fenntartását és segítségükre megérkezett Surányi alezredes is a katonáival, még megjelent a tanácsházán és beszélgetéseket folytatott a tanács ismét megjelent vezetőivel. Így Döbrentei Károlynéval is beszélgetett, aki annak idején a Fővárosi Tanács elnökhelyettese volt és a közlekedés megbénulása miatt az újpesti tanácsházára ment be dolgozni. Azt mondotta neki, hogy „Itt Magyarországon úgy látszik túlságosan jó minőségű enyvvet gyártanak és egyes miniszteri bársonyszékek azzal vannak bekelve.” Ezt arra értette, hogy a miniszterek nem akarnak megválni a pozíciójuktól és nem akarják a helyeiket átadni olyan személyeknek, akik Rajkinak és megfelelőek.

Október 29.-én, amikor Rajki már lemondása folytán nem volt a forradalmi bizottság tagja, találkozott a Trombita téren Kósa Pállal és elmondta neki, hogy értesülései szerint az ideiglenes munkástanácsokat nem az összes dolgozók választották meg, hanem a dolgozóknak csak egy csekély hányada. Ilyen körülmények között az ideiglenes munkástanácsokba tömegével kerültek be a kommunista funkcionáriusok, akiknek semmi helyük nincs a munkástanácsokban. Mint ahogy megjegyezte: „A Rákosi rezsim kiszolgálói a maguk hasznára, a maguk pozíciójának biztosítására nem lehetnek a munkástanácsok tagjai.”

Rajki azt javasolta Kósa Pálnak, hogy rendelje el Újpesten az ideiglenes munkástanácsoknak újból való választását, hogy a kommunista elemeket kiszorítsák. Kósa Pál erre azt felelte, hogy most sürgős dolga van és nincs kellő apparátusa a bizottságnak arra, hogy egész Újpest területén új választásokat tartson és annak lefolyását ellenőrizze. De ígéretet tett arra, hogy valamit csinálni fog. Rajki egy ideig a tanácsháza előtt várakozott és várta Kósa intézkedését. Minthogy azonban Kósa nem volt hajlandó a tanácsháza előtt tekergő tömegnek az új

választásokat bejelenteni, ezért Rajki több társával együtt bement a tanácsházára, kiment az erkélyre, ahol a hangos-beszélő volt felállítva és engedély nélkül a tömeg felé szónokolni kezdett. Beszédét a következőképpen kezdte: „Drága katolikus testvéreim! Látjátok, hogy rákosisták vannak újra pozícióban.”

Beszédében támadta a munkástanácsokat és a forradalmi bizottságot is. Felvitt magával az erkélyre egy papot is, aki szintén szónokolt a tömegnek. Sohonyai János hiába tiltakozott Rajkinál, hogy hagyja abba a beszédet, Rajki erre nem volt hajlandó. Végülis Dohonyai úgy akadályozta meg a beszéd folytatását, hogy szétrúgta a kapcsoló kábelt, és ezzel kikapcsolta a hangszórót.

Rajki a felszólalásával úgy fellázította a tömeget, hogy a tömeg azt követelte a forradalmi bizottságtól, hogy távolítsa el soraiból az ÁVH-sokat. A tömeg kívánságának megfelelően a forradalmi bizottság tagjai kénytelenek voltak egyenként a tömeg elé állni és elmondani életrajzaikat és megcáfolni, hogy ÁVH-sok. Rajki beszédének hatására a forradalmi bizottságot egymás után keresték fel a különböző üzemekben dolgozó, ellenforradalmi érzelmű személyek, és azt követelték, hogy a bizottság új választásokat rendeljen el az üzemekben. Így követelték többek között az Egyesült Izzó és a Cérnagyár munkástanácsának eltávolítását is és helyette új munkástanács választását.

Október 31.-én, amikor Rajki Márton a tanácsháza előtt tartózkodott Csík plébánossal együtt, megtudta, hogy a forradalmi bizottság kiszabadította Mindszentit és a primási palotába vitte. Rajki örömeben Csík plébánossal összecsókolózott.

Rajki Márton a forradalmi bizottságból való eltávovása után elhatározta, hogy politikai pártot alakít. Ezt az elhatározását közölte Csík József apátblébánossal, aki a pártalapításhoz hozzájárult. Rajki Márton keresztény pártot akart alapítani, hogy ezzel megakadályozza a keresztény gondolat mellett hitet tevő személyeknek több pártba való szétszóródását.

A párt megalapítására a plébánia hivatalába összehívta azokat a személyeket, akik harcoló politikai felfogásúak voltak. Megjelent itt dr. Bocskai István ügyvéd, aki különböző bűncselekmények miatt jelenleg 5 éves börtönbüntetését tölti és megjelent dr. Töttösy Ernő ügyvéd is, aki az ellenforradalom során került ki a börtönből, mert szervezkedés miatt 12 évre volt elítélve. Először azon vitatkoztak, hogy mi legyen a megalapítandó párt neve. Rajki Keresztény Szocialista Párt elnevezést javasolt. Töttösy ezt ellenezte és arra hivatkozott, hogy jobb lenne a Keresztény Demokrata Párt elnevezés, mert Mindszenti irtózik még attól is, hogy „szocialista”. Már a párt elnevezése miatt is annyira összevesztek, hogy Csík József javaslatára abban állapodtak meg, hogy a párt nevének meghatározását az összehívandó közgyűlésre bízzák.

Ezután megkezdődött a vita a program összeállítása felett. Csík javaslatára abban állapodtak meg, hogy Rajki és Töttösy külön-külön készítsék el elképzeléseik szerint a párt programját és üljenek össze egyeztetni a két programot. Amikor elkészültek vele, majd a közgyűlés elé terjesztik és attól kérik a jóváhagyást.

Töttösy el is készítette a programtervet és elvitte Rajki lakására. Rajki annak ellenére, hogy hajlandó volt együttműködni

Töttösyel, hogy tudta róla, miszerint a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés büntette miatt volt elítélve. A pártprogram november 4.-ig nem készült el és a szovjet csapatok megjelenése következtében Rajki a pártalapítással felhagyott arra hivatkozással, hogy a szovjet hatalomnak más a véleménye a pártok visszaállítása tekintetében.

Annak ellenére, hogy a pártnak a programja még nem készült el, az elvek tekintetében Rajki leszögezte az álláspontját. Szerinte csak „az isteni hit és az emberszeretet alapján lehet felépíteni a szocializmust”. Rajki a saját állítása szerint a katolicizmus erejét a szocializmus mellé akarta állítani.

Rajki Márton, mint jogász tudta, hogy pártalapításhoz engedélyre van szükség. Ennek ellenére engedély nélkül megkezdte a szervezkedést. Gálhidi Bélától megszerezte a Magyar Szovjet Társaság helyiségét és azt a párt céljaira lefoglalta. Kitette a kapura a párt nevét tartalmazó táblát, de miután még nem volt eldöntve, hogy Keresztény Szocialista, vagy Keresztény Demokrata Párt lesz a név, ezért a táblára csak azt írták ki, hogy Keresztény Párt és a két szó között üres helyet hagytak az utólagos elnevezés kitöltésére.

Rajki felkért több diákleányt, hogy a párt helyiségben gépeljenek a párt részére röpcédulát, amelyben közölte, hogy megalakult a Keresztény Párt, amelyet a keresztény gazdasági és szocialista együttélés megvédése és továbbépítése programjában kíván tovább szervezni. Felhívta a lakosságot, hogy jelentkezék a párt tagjaként. A párt megindulását a tömegnek hangos beszélőn is bejelentette, amikor az előzőekben már ismertetett körülmények között beszélt a tömeghez a tanácsháza erkélyéről.

November 2.-án a megalakult pártok képviselői értekezletet tartottak Gálhidi Bélánál, amelynek az volt a tárgya, hogy el kell távolítani a forradalmi bizottságot és helyette a forradalmi bizottság a pártok képviselőiből és küldötteiből alakuljon meg.

Így akart Rajki visszajutni a forradalmi bizottságba és egyúttal megszabadulni az ottani tagoktól. Az új bizottságból Kósát is ki akarta hagyni és arra az esetre, ha ez mégsem sikerülne, Kósának a bizottságon belül egy kisebb pozíciót kívánt juttatni. Annak érdekében, hogy a munkásság is képviselőt kapjon az új forradalmi bizottságban, megengedték a pártok képviselői, hogy a munkástanácsok képviselői is tagjai legyenek a forradalmi bizottságnak. Mindez arra utal, hogy Rajkinak és az akkor alakult politikai pártok vezetőinek még az ellenforradalmi érzelmű munkások is „büdösek” voltak és az ő bőrükön keresztül akarták átvenni a hatalmat a magukat úriembernek nevező akarnokok.

A politikai pártok arról is tanácskoztak, hogy mi legyen az álláspontjuk a sztrájk kérdésében. A Kisgazda Párt képviselői tudták, hogy a sztrájk az ország teljes pusztulásához fog vezetni és a saját érdekükben is a munka felvételét javasolták. Rajki azonban kijelentette, hogy „a sztrájk kérdése az értelmiséget nem érdekli és ezt a kérdést döntsék el a munkások”. Ez az állásfoglalása jellemző Rajki Mártonra. Amikor a munkástanácsok összetételéről volt szó, még erőszakos módon is beleszólt abba, pedig ez elsősorban a munkásokra tartozott. Amikor viszont a sztrájkokról volt szó, azt már a munkásokra bízta.

Rajki Márton mentalitására jellemző, hogy még a nyomozás során sem átallotta kijelenteni, hogy a „...kommunista rezsim elleni összeesküvést sem tartja elítélendőnek”.

A pártok értekezletén Kósa Pál is megjelent és kijelentette, hogy a régi koalíciós pártok megindulhatnak, de a koalíción kívüli pártok indulásához 10.000 ajánlást követelt. Addig alkudoztak, míg Kósa Pál megelégedett 100 ajánlással is. A Rajki által képviselt Keresztény Párt nem akart ajánlást benyújtani és kijelentették, hogy a keresztény párt valamikor komoly, nagy párt volt és még ma is vannak hívei, tehát ajánlás benyújtására nem kötelezhető. Ezzel szemben az MSzMP-től megkövetelték az induláshoz szükséges 100 ajánlást és még a pártok értekezletére sem hívták meg.

A pártok képviselői november 3.-án is ülést tartottak. Minthogy erre a napra Kósa Pál a munkástanácsok küldötteit is összehívta, ezért a pártok képviselői szintén bementek a munkástanácsi értekezletre. Ide akart bemenni az MSzMP. küldöttsége is és magával vitte a kívánt 100 ajánlást. Őket azonban Gerényi Gyula a teremből kiutasította, sőt Buczi Sándort le is tartóztatták.

Rajki Márton az elfoglalt párthelyiségbe Kovásznai Antalt ültette be, aki régi funkcionáriusa volt a felszabadulás előtti Keresztény Pártnak. Kovásznai Antal világosította fel a pártba jelentkezőket, közölte velük elképzeléseiket és összeírta a jelentkező tagokat.

Amikor november 4.-én megtudták, hogy a szovjet csapatok visszatértek Budapestre, a párt iratait és tagjainak névsorát elégették.

Rajki Márton tudatos ellenforradalmi és reakciós felfogását még a nyomozás során sem rejtette véka alá. A szovjet csapatok visszatérésével kapcsolatban ugyanis a következőképpen nyilatkozott: „A szovjet kormányt egyes magyar személyek helytelenül informálták az itteni helyzetről, amikor visszahívták a szovjet csapatokat. Nem hiszem, hogy a szovjet csapatokat Kádár hívta volna vissza, de ezt Marosánról elhiszem.” Rajki Márton még a nyomozás alatt sem volt hajlandó tudomásul venni azt, hogy Magyarországon 1956 októberében fasiszta ellenforradalom volt, és úgy tartotta, hogy ha a Szovjetuniónak tiszta képe lett volna a magyarországi eseményekről, akkor a varsói szerződés ellenére sem segíthette volna meg a demokratikus erőket.

Az a Rajki Márton, aki állandóan a békességről és a keresztényi szeretetről prédikált, az ellenforradalom alatt arra is képes volt a hatalom birtokában, hogy egyes személyeket denunciáljon. Kósa Pál egyik szónoklata alatt Rajki Márton is a tanácsháza erkélyén állt, hogy mutogassa magát a tömegnek. Erre haladt el Ponyecz Ferencné, aki abban az időben a Fővárosi Ügyészség ügyésze volt és egyúttal a IV. ker. Pártbizottságnak is tagja volt. Rajki Márton aki foglalkozásánál fogva ismerte Ponyecz Ferencnét és tudta róla, hogy ügyész, a tömeg előtt lekiabálva az erkélyről, gunyorosan a következőképpen üdvözölte: „ Jó napot ügyész elvtársnő!” Ezzel felhívta a tömeg figyelmét arra, hogy Ponyeczné nemcsak ügyész, hanem kommunista is. Ponyeczné rögtön a férjébe karolt és szólt neki, hogy gyorsan tűnjenek el.

Az ügyész a vádiratában azzal is vádolta Rajki Mártont, hogy engedélyt adott az Újpesti Nemzeti Bank páncélszekrényének hegesztővel való felnyitásához, amiből a társadalmi tulajdonban

súlyos kár származott. Az eljárás során megállapítást nyert, hogy a társadalmi tulajdont a szekrény felnyitása folytán károsodás nem érte és a felnyitáshoz a Nemzeti Bank központja megadta az engedélyt. A forradalmi bizottságnak és ezen belül Rajki Mártonnak ebben az ügyben csak annyi szerepe volt, hogy a fizetés miatt követelőző tömeget igyekezett csendesíteni és a Nemzeti Bank alkalmazottait igyekeztek a gyors intézkedésre rávenni.

Felmerült a tárgyalás során az is, hogy a hajógyár első megtámadásakor megjelent fegyveresek között Rajki Márton is jelen lett volna. Balogh Lajos és Kiss István érdektelen tanúk Rajki Mártonban vélték felismerni az egyik idős fegyveres személyt.

Rajki Márton tagadta, hogy a hajógyárban valaha is járt volna. A bíróság Rajki Márton védekezését fogadta el, mert nem feltételezhető róla, hogy fiatal fiúkkal és leányokkal felfegyverkezve az éjszakai órákban fegyveres akcióra menjen ki. A bíróság a tárgyaláson úgy ismerte meg Rajki Mártont, hogy az ilyen alantas munkát magához méltatlannak tartja. Két év távlatában az érdektelen tanúk is tévedhetnek s felismerés során, annál is inkább, mert a tanúknak a fegyveresekkel való találkozása és beszélgetése csak néhány percig tartott. Így alkalmuk sem volt arra, hogy a nagyszámú fegyveres közül egy személyt pontosan megrögzítsenek az emlékezetükben. Erre tekintettel a bíróság mellőzte annak megállapítását, hogy Rajki Márton október 25.-én, vagy 26.-án más fegyveresekkel együtt megjelent volna a Dej Hajógyárban.

II.

Az ügyész a tárgyaláson módosítva a vádját, dr. Rajki Márton XXVIII.r. vádlottat vádolta a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetésének a büntetével és gyilkosságra való felbujtás büntetével.

Rajki Márton úgy a nyomozás, mint a bírói eljárás során beismerő vallomást tett. Ez a beismerés azonban nem volt bűnösségre is kiterjedő. Határozottan kitartott amellett, hogy ő nem bűnös, és bűncselekményt a tényállásban leírt cselekményével nem követett el. A leghatározottabban kijelentette, hogy meggyőződése szerint csak azért folyik eljárás ellene, mert vallásos meggyőződésű. Emellett kitartott akkor is, amikor a bíróság arra hivatkozott, hogy Magyarországon igen sok még a vallásos ember és kizárólag ezért még senki ellen nem folyt még büntető eljárás.

Miután Rajki Márton megnyilatkozásaiából is kitűnik, nem tartja bűnnek a kommunista rezsim elleni összeesküvést és mindezt a népi demokráciában működő ügyvédként jelenti ki.

Tagadta azt is, hogy pártot alapított volna. Kijelentette, hogy a pártalapításra csak előkészületet tett és szándékában volt az engedélyt az akkori kormánytól megszerezni. Evégett a Kisgazda Párttól kölcsön kért gépkocsit, hogy a Parlamentbe menjen az engedély megszerzése végett, de kocsit nem tudott kapni. Azzal is védekezett, hogy a pártnak még programja nem volt s így a kezdeti szervezkedés pártalapításnak nem tekinthető.

A bíróság ezt a védekezését nem fogadta el. A pártalapítás megtörtént azzal, hogy a plébánián elhatározták annak megalapítását. Nincs annak semmi jelentősége, hogy a részletes program elkészítve nem lett. Az elvek tekintetében a

pártalapítók között semmiféle véleményeltérés nem volt. Annak sincs semmi jelentősége, ha a Nagy Imre kormánytól a pártalapításhoz az engedélyt megkapta volna. Egyedül az a jelentős a pártalapításnál, hogy a megalakítandó pártnak mi a célkitűzése, milyen rendszert akar és milyen eszközökkel elérni.

Ha egy pártalapító csoport olyan pártot akar szervezni, amely Mindszenti József egyetértésével találkozók, az a párt ellene van a népi demokratikus rendszernek és annak megdöntésére törekszik. Hogy ezt az elvet vallotta Rajki Márton, az kitűnik a nyomozás során és a bírói eljárás alatt nyíltan bevallott kijelentéseivel is. Semmi esetre sem választhatta a népi demokratikus rendszert Rajki Márton, ha dr. Töttösyvel akart együttműködni, aki szervezkedés büntette miatt már el volt ítélve és amikor ezt Rajki Márton neki sem akarta elhinni, Töttösy előtte megerősítette, hogy valóban államellenes szervezkedésben vett részt és ezért ítélték el. Töttösy egyébként az ellenforradalom leverése után disszidált, ami arra mutat, hogy bűnössége tudatában a hátralévő büntetését el kellene szenvednie.

Ragadta Rajki Márton azt is, hogy Ponyecz Ferencné egy népgyűlésen az erkélyről gúnyos hangon köszöntötte volna. Azt maga sem tagadja, hogy az ügyész szót használta, de azt állítja, hogy az elvtárs megszólítás helyett kartárs megszólítást használt. Még ha így lenne, akkor sincs ennek jelentősége. Köztudomású, hogy az ellenforradalom az ügyész apparátus tagjaival szemben sem volt kíméletes és a felbőszített tömegnek elég volt tudomására adni azt is valakiről, hogy ügyész, annak is súlyos következményei lettek.

Tagadásával szemben a bíróság az érdektelen és szavahihető Ponyecz Ferencné vallomását fogadta el a tényállás alapjául.

Tagadta Rajki Márton azt is, hogy a tanácsházán letartóztatott rendőröket fenyegette volna, s fegyveres harc megindításakor riadót elrendelve a polgárőröket harcolni küldte volna és hogy a rendőröket ő vezette volna a fogdába.

A bíróság tagadásával szemben az érdektelen és szavahihető Tátrai László, Kőműves László, Varjas Béla, Tarnai Rudolf és Csapó András vallomását fogadta el a tényállás megállapításánál, akiknek szavahihetőségéhez már csak magas beosztásuk és funkciójuk folytán sem férhet szó és akik nemcsak határozott vallomást tettek, hanem a sok vádlott közül Rajkit határozottan felismerték. A nevét nem is tudták, csak azt, hogy ügyvéd, amivel Rajki Márton előttük kérkedett.

A tanúk szavahihetőségéhez azért sem kételkedik a bíróság, mert egyes vádlottakra vonatkozóan olyan mentő körülményeket és pozitív magatartásokat adtak elő, amelyek a vádirati tényállást is megdöntötték. Kiss Imre vádlott a tárgyaláson még sírva is fakadt és elmondta, hogy el sem tudta volna képzelni, hogy a tanúk milyen jól emlékeznek és a vallomásukkal bebizonyították, hogy ő emberséges és higgadt, pozitív magatartást tanúsított velük szemben. Ugyan ezen az állásponton volt Péterfi Miklós III.r. vádlott is, akinek védekezését ugyanezek a tanúk a legtöbb kérdésben teljesen alátámasztották. El sem képzelhető, hogy ezek a tanúk egyes vádlottakat mentettek volna, másokat pedig minden indok nélkül bűncselekmény elkövetésével vádoltak volna.

...

dr. R a j k i M á r t o n XXVIII.r. vádlott már október 23.-án részt vett a budapesti tüntetésben, majd Újpesten alapító tagja lett a forradalmi bizottságnak, sőt ő volt az elnöke október 28.-án történt lemondásáig. Kinevezte a polgárőrség parancsnokait és a tanács egyes ügyosztályai mellé a forradalmi bizottság megjelölt tagjait „politikai biztosként”. Október 27.-én tárgyalást folytatott a Belügyminisztériumból kiszállt fegyveres különítmény tagjaival és tőlük a fegyverek átadását és Újpestről való távozásukat követelte. Belügyminisztériumi alkalmazottakat ennek során letartóztatott és a fogdába zárattott. A bizottságból való kilépése után önkényesen beszédet tartott a tanácsháza előtt lévő tömegnek, kifogásolta a forradalmi bizottságnak nagyrészt munkásokból álló összetételét és lázította a tömeget a megválasztott ideiglenes munkástanácsok ellen arra hivatkozással, hogy oda a kommunisták befértek. Követelte a munkástanácsok azonnali újraválasztását, majd megalakította Újpesten a Keresztény Szocialista Pártot, bár ehhez engedélye nem volt és a forradalmi bizottság segítségével igénybe vette párthelyiségnek a Szabadságharcos Szövetség helyiségét. Röplapokat csináltatott, amelyben közhírré tette pártjának megalakulását és felhívta a népet ehhez a párthoz való csatlakozásra. Ezzel a cselekményével elkövette a BHÖ. 1. pont /1/ bekezdésében foglalt mozgalom vezetésének büntetettét.

Október 27.-én, amikor a belügyi fegyveres különítmény a Belügyminisztériumból további fegyveres erősítést kapott, a felfegyverzett polgárőrséget riadóztatta és a rendőrök megtámadására uszította. Felhívására súlyos harcok keletkeztek és a felfegyverzett polgárőrség az utcákról és a környező házak tetejéről fegyvertűzzel árasztotta el a kapitányságon bennrekedt belügyi fegyvereseket. Az ablakokon keresztül belőtt lövedékek emberáldozatot csak azért nem követeltek a rendőrök részéről, mert védett helyekre és udvari szobákba vonultak vissza. Ugyan ezen alkalommal egy fegyveres nemzetőr véletlenségből agyonlőtte a társát és ezért tőle a fegyvert elvették. A fegyveres harc kirobbanásakor dr. Rajki Márton a fegyvert a nemzetőrnek visszaadta és arra utasította, hogy most „lemoshatja magáról a gyalázatot”, ha kimegy harcolni. Ezzel a cselekményével elkövette a BHÖ 349. pontjában foglalt gyilkosság büntetettére a Btá. 20.§/2/.bek. szerinti felbűjtást.

...

Dr. Rajki Mártonnál súlyosítóként értékelte a bíróság a nagyfokú konokságát, megrögzött fasiszta magatartását és cselekményei sorozatában a végsőkig való kitartani akarást. A büntetlen előéletet a bíróság azért nem vette figyelembe, mert ez ügyvédi működésének egyrészt az előfeltétele, másrészt pedig az általa elkövetett súlyos bűncselekményekhez képest egyébként sincs jelentősége. ...

Budapest, 1959. március hó 15. napján

Habas János sk.
Népbíró

Dr. Halász Pál sk.
A tanács elnöke

Horák Ferenc sk.
népbíró